صداقت خپرندویه ټولنه
کندهار - افغانستان

د کلمې شريفې حقيقت

د دعوت د کلمې

﴿لا اله الا الله محمد رسول الله﴾

د دواړو برخو ؛ د لوی څښتن ﷻ د توحيد او د حضرت محمد ﷺ
د رسالت د بشپړې تشريح او څېړنې سره.
دغه راز د دغې کلمې د روح او حقيقت د واضح کولو په ترڅ کې
 څرګنده سوې ده چې دغه کلمه له خپلو
منونکو څخه څه غواړي

ليکوال : مولانا محمد منظور نعماني

ژباړن :
عبدالمالک همت

د چاپ کال: ۱۳۸۸ لمريز

صداقت خپرندويه ټولنه
کندهار - افغانستان

www.taleemulislam-radio.com

د کلمې شریفې حقیقت

د دعوت د کلمې

﴿لا اله الا الله محمد رسول الله﴾

د دواړو برخو؛ د لوی څښتن ﷻ د توحید او د حضرت محمد ﷺ
د رسالت د بشپړې تشریح او څیړنې سره.
دغه راز د دغې کلمې د روح او حقیقت د واضح کولو په ترڅ کې
څرګنده سوې ده چې دغه کلمه له خپلو
منونکو څخه څه غواړي

لیکوال : مولانا محمد منظور نعماني

ژباړن : عبدالمالک همت

د چاپ کال: ۱۳۸۸ لمریز
خپروونکی:
صداقت خپروندویه ټولنه، کندهار،
افغانستان

تعلیم الاسلام راډیو ویب پاڼه
www.taleemulislam-radio.com

د دې کتاب ټول حقوق د خپروونکي سره خوندي دي.

د کتاب پېژندنه

- د کتاب نوم: .... د کلمې شریفې حقیقت
- لیکوال: .... مولانا محمد منظور نعماني
- ژباړن: .... عبدالمالک «همت»
- کمپوز او ډیزاین: .... د ژباړن لخوا
- کمپیوټر سمبالوونکی: .... ننګیالی «همت»
- خپرندوی: .... صداقت خپرندویه ټولنه
- د چاپ کال: .... ۳۸۸ ال. کال (لومړی چاپ)
- د چاپ ځای: .... لاهور
- د چاپ شمېر: .... زر ټوکه
- د کتاب بیه .... (   ) افغانۍ

د کتاب فهرست

ګڼه **مخ**

۱. د ژباړن سریزه ۷
۲. د کتاب د مؤلف په هکله لنډي څرګندوني ۹
۳. د کلمې طیبې لومړۍ برخه : د لوی څښتن توحید ۱۲
۴. د توحید حقیقت او د ﴿ لا اله الا الله ﴾ مطلب ۱۵
۵. د عربو د مشرکینو شرک او له هغو څخه د توحید د ۱۶
۶. د عبادت او استعانت یو له بله اړیکي ۱۸
۷. د توحید لومړۍ پوړۍ ۱۹
۸. د توحید نوري غوښتني ۲۰
۹. د توحید لوړه پوړۍ ۲۴
۱۰. د بشپړ توحید نخښي او پایلي ۲۵
۱۱. د توحید په هکله اوسپنیز عزم او د انقلاب ځواک ۲۶
۱۲. د بشپړ توحید تر مقامه د رسېدو لومړنی نصاب ۲۹
۱۳. د کلمې طیبې دوهمه برخه : د حضرت محمد ﷺ ۳۲
۱۴. د یو چا د رسول په توګه د منلو موخه او د هغه لوازم ۳۷
۱۵. د لوی څښتن د رسول ﷺ سره مینه او محبت ۴۱
۱۶. حاشیې او تعلیقات ۴۶

د ژباړن سريزه

الحمـد لله رب العـالمين والـصلاة والـسلام على خيـر خلقـه وعلـى آلـه واصحابه اجمعين . لا اله الا الله و لا نعبد الا اياه مخلصين له الدين ولو كره المـشركون. الله اكبـر الله اكبـر لا الـه الا الله. لا الـه الا الله. حقـاً حقـاً. لا اله الا الله. ايماناً و تصديقا . لا اله الا الله. عبودية و رقاً .سجدت لك يا رب تعبداً و رقاً لا مستنكفاً ولا مستكبراً بل انا عبدٌ ذليلٌ ضعيفٌ خائفٌ مستجيرٌ.

محترم لوستونکې !

دغه کوچنی کتاب چې د هند د نیمي وچې یوه ستر او نامتو عالم او متصوف، د حق او حقیقت د لارې پیاوړي مجاهد او مبارز، لوی او منلي محقق علامه محمد منظور نعماني رحمة الله علیه لیکلی دی، د اسلام د یوې ډېرې بنسټیزې او زیاتې ارزښتناکې موضوع په هکله دی . لیکوال په لنډو الفاظو کې د اسلام د مقدس دین د مبارکې کلمې ﴿لا اله الا الله محمد رسول الله﴾ په هکله ډېر داسې غوره او په زړه پورې مطالب را غونډ کړي دي چې په اوسمهال کې، کوم چې له هرې خوا پر اسلام او اسلامي امت د غلیمانو فرهنګي او عقیدوي یرغل په خپل ټوله زور او ځواک سره روان دی، د هر مسلمان لپاره د هغو لوستل او ورباندې پوهېدل زښت زیات اړین ښکاري.

د دې کتاب له ژباړلو څخه زموږ موخه دا ده چې زموږ پتمن خلک د اسلام د دغې سترې کلمې په مزایاوو او ارزښتونو سره خپل ذهنونه لا روښانه کړي، د لا زیاتې بشپړتیا او همتناکۍ پر لور وخوځي او له یوه ستر پروردګار پرته د هر بې ارزښته موجود په وړاندې سر ټیټ نه

کړي. خُوله بېله خدايه د بل چا په وړاندي په غوړه مالۍ او ثنا او صفت خلاصه نه کړي او انساني او اسلامي ستر ارزښتونه د هر ټيټ ساکښ پښو ته ونه غورځوي.

ليکوال په ډېرو ساده او عام فهمو الفاظو او لنډو جملو راوړلو سره د توحيد د دغي منلي کلمې دواړي برخي تشريح کړي دي چي په دې هکله يې خپله دنده په ډېره ښه توکه ترسره کړې ده، لوی څښتن ﷻ دي اجر ورکړي.

زه هيله من يم چي د دې وړوکي کتاب ژباړه لوستونکو ته ګتوره او د لوی څښتن په وړاندي د منلو وړ وګرځي. البته که زما ژباړه هم د ليکوال د ليکني غوندي ساده او عام فهمه وي د ډېري خوښۍ ځای به وي، خو که نه وي او د پياوړي ليکوال موخه او مطلب مي په روانو جملو کي نه وي افاده کړي دانو زما نيمګړ تيا ده چي هيله ده را ويې بخښئ.

د لته بايد يادونه وکړم چي دغه ارزښتناک کتابګوټی يو کال دمخه په کوټه کي ښاغلي حمدالله صحاف د خپرولو لپاره راڅخه واخيست خو هغه دا دونه عمر دغه کتاب او زموږ څو نور کتابونه د ځان سره ساتلي وه او چاپ يې نه کړل. بالاخره يې د نه خپرولو عذر خپله ناروغي او اقتصادي ضعف وښود.

بيا صداقت خپرندويي ټولني د دې او نورو ټولو کتابونو د چاپولو کار په ورين تندي پر غاړه واخيست. چي دادی د دې ټولني په همت د دغه کتابګوټی ژباړه ستاسي ترلاسونو دروررسېده.

له لوی څښتن ﷻ څخه هيله من يم چي موږ ټول پر سمه لار برابر کړي او خپل رحمت او مغفرت را باندي ولوروي.

عبدالمالک «همت»

پير محمد کاکړ واټ، درېيمه ناحيه، کندهار، د ۱۳۸۸ل. کال د غبرګولي شپږويشتمه.

د کتاب د مؤلف په هکله لنډي ځرګندوني

(أ) ژوند او تحصیل یې:

دغه د حجم له مخي کوچنی خو د محتوا له مخي ډېر ارزښتناک کتاب ستر او نامتو عالم مولانا محمد منظور نعماني رحمة الله علیه لیکلی دی.

حضرت مولانا رحمة الله علیه په پنځلس کلنی کي په ۱۳۳۸هـ. ق. کال د منطق، فلسفې، او کلام زیات شمېر کتابونه په هندوستان کي له مفتي محمد نعیم لدهیانوي رحمة الله علیه څخه ولوستل. په ۱۳۴۳هـ.ق. کال د دیوبند دار العلوم ته شامل سو. او تر ۱۳۴۵هـ. ق. کال پوري یې موقوف علیه دوره او د حدیثو دوره پای ته ورسول او له امام العصر حضرت علامه محمد انور شاه کشمیري رحمة الله علیه څخه یې حدیث پوهنه زده کړه. علامه محمد انور شاه کشمیري رحمة الله علیه یو داسي ستر او نامتو عالم وو چي په هکله یې د هغه هممهالي حضرت مولانا شبیر احمد عثماني رحمة الله علیه فرمایلي دي:

" الشیخ التقي الذي لم تر العیون مثله و لم یر هو مثل نفسه ولو کان في سالف الزمان لکان له شان في طبقة اهل العلم عظیم" (فتح الملهم ۱/ ۳۳۵).

یعني علامه محمد انور شاه کشمیري داسي پرهېزګاره مشر عالم دی چي د انسانانو سترګو یې سارى نه دی لیدلی او د هغه پخپله هم د ځان انډول نه دی تر سترګو سوی. که هغه په تېرو مهالونو کي وای د پوهانو په منځ کي به یې ستر ځای درلودای.

(ب) علمي مقام، درس ورکول او مباحثې یې:

په ۱۳۴٦هـ. ق. کال یې په محمدیه مدرسه کي تدریس پیل کړ او

د کلمې شریف حقیقت

څو موده یې هلته کار ته دوام ورکړ. بیا په امروهه نومي ځای کې په یوه مدرسه کې تر دروکالو د تدریس په چارو بوخت سو. دغه مهال هند د ډول ډول کورنیو او باندنیو توطئو سره لاس او ګرېوان وو. په دې پېر کې د " قادیانیت " نهضت چې له ختم نبوت څخه یې انکار کاوه، رامنځ ته سو او د " برېلویت " فتنه چې د بدعتونو او خرافاتو پر بنسټ ولاړه وه نوې راښکاره سوه. مولانا څو واره د دغو باطلو ډلو د لارښوونکو او پیروانو سره مناظرې وکړې او په روښانو دلایلو یې ملامت کړل.

د ۱۳۵۳هـ. ق. کال د کوچني اختر په میاشت کې یې د " الفرقان " په نامه علمي او څېړنیزه میاشتنۍ مجله د " بریلي " په ښار کې راوایستل. چې په اسلامي علمي کړیو کې یې زښت زیات محبوبیت وموند.

" الفرقان " مجلې خپلې دوې ګڼې حضرت مجدد الف ثاني رحمة الله عليه او شاه ولي الله محدث دهلوي رحمة الله عليه ته ځانګړې کړې چې د عالمانو او پوهانو د بې ساري هر کلي سره مخامخ سوې.

مولانا نعماني رحمة الله عليه په ۱۳٦۳هـ.ق. کال د دیوبند د دارالعلوم د عالي شورا د غړي په توګه وټاکل سو او په ۱۹٦۲ع، کال د رابطۀ عالم اسلامي د غړي په صفت غوره سو.

(ب) تالیفات یې:

مولانا نعماني رحمة الله عليه په بېلو بېلو اسلامي موضوعاتو کې ډېر کتابونه او رسالې لیکلي دي. چې ډېر یې په بېلو بېلو ژبو ژباړل سوي دي.

د ده له مهمو کتابونو څخه یو هم معارف الحدیث دی چې په اتو ټوکونو کې لیکل سوی دی، دغه ستر اثر په بېلابېلو موضوعاتو کې د حضرت رسول ﷺ د احادیثو ستره ټولګه ده چې د مولانا نعماني لخوا پر هر حدیث باندې مغتنمې ژباړې او علمي شننې سوې دي.

(ج) وفات یې :

علامه نعماني د ۱۴۱۷هـ .ق. کال د لوی اختر په میاشت کې چې د ۱۹۹۷ع. کال د اپریل سره سمون خوري تر ۹۰ کالو ژوند، خدمتونو او د باطلو ډلو د پیروانو سره په مبارزه کې د لکنوو په ښار کې وفات سو اروا دې ښاده وي.

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

كلمه طيبه

﴿لا اله الا الله محمد رسول الله﴾

د کلمې طیبې لومړۍ برخه :
د لوی څښتن توحید

﴿لا اله الا الله﴾

له الله جل جلاله پرته بل هیڅ معبود نسته ؛ یعني له لوی څښتن څخه ماسوا بل هیڅوک د عبادت او بنده ګۍ وړ نه دی.

ملـــت بیـــضا تـــن وجـــان لا الـــه   ســـازما را پـــرده گـــردان لا الـــه

لا الـــه ســـرمايهٔ اســـرار مـــا   رشـــتهٔ شـــيرازهٔ افكـــار مـــا

حرفش از لب چون بدل اید همـی   زنـده گـی را قـوت افزایـد همـی

توحيد د دين بنسټ او د ايمان روح دی، او د ټولو انبياوو لخوا د هغو امتونو ته لومړنی پيغام هم همدغه توحيد دی.

قال الله تعالی:

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ﴿٢٥﴾ ﴾ [الانبياء: ٢١ : ٢٥]

ژباړه : موږ چي تر تا دمخه هر پيغمبر ليږلی دی ، هغه ته موږ همدغه وحي کړې ده چي له ماپرته بل خدای نسته، نو تاسي همدا زما بنده ګي وکړئ.

او د انسان نېکمرغي او بدمرغي او ژغورنه او هلاک د دغه توحيد په منلو او نه منلو او د هغه سره سم په تللو او نه تللو اړه لري. رسول الله ﷺ يوه ورځ صحابه وو ته وفرمايل :

دوه شيان واجبوونکي دي. چا ورته وويل : « يَا رَسُولَ اللَّـهِ مَا الْمُوجِبَتَانِ » (ای د لوی څښتن استازې کوم دوه شيان واجبوونکي دي؟). هغه ﷺ وفرمايل : « مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ » (مسلم).

يعني : چا چي په لوی څښتن پوري شريک نه وي نيولی او مړ سي جنت له به داخل سي. او چا چي په لوی څښتن پوري شريک نيولی وي او په دغه حال کي مړ سي دوږخ ته به ننوزي.

په يوه بل حديث کي دي :

« حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا » (بخاري او مسلم).

يعني : د لوی څښتن حق پر بنده ګانو دادی چي د هغه عبادت وکړي او د هغه سره څوک شريک نه کړي. او د بنده ګانو حق پر لوی څښتن باندي دادی : چا چي په ده پوري څوک شريک نه وي نيولی عذاب ورنه کړي.

په يوه بل حديث کي دي:

« مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ » (بخاري او مسلم).

يعني : کوم بنده چي ﴿ لا اله الا الله ﴾ ووايي (يعني توحيد د خپل

دين په توګه ومني او پر هغه تر پايه ټينګ سي). او پر دغه حال ومري جنت ته به داخل سي.

يو ځل رسول الله ﷺ حضرت ابو هريره رضي الله عنه ته وويل : ولاړ سه او چي داسي څوک ومومې چي :

« شَهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُسْتَيْقِنًا بِهَا قَلْبُهُ بَشِّرَهُ بِالْجَنَّةِ » (مسلم).

يعني : چي په ﴿لا اله الا الله﴾ سره شاهدي وايي او د زړه له تله يقين پر لري، هغه ته د جنت زېرى ورکړه.

دغه راز له حضرت عثمان رضي الله عنه څخه روايت دى چي رسول الله ﷺ وفرمايل:

« مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ» (مسلم).

يعني : څوک چي مړ سي او پوهيږي چي پر لا اله الا الله باندي يقين او باور لري، نو جنت ته به داخل سي.

له حضرت معاذ رضي الله عنه څخه روايت دى چي يوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمايل:

« مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» (رواه احمد).

يعني : د ﴿لا اله الا الله﴾ شهادت د جنت کيلى دي.

حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه وايي ما يوه ورځ له رسول الله ﷺ څخه وپوښتل : مَا نَجَاةُ هَذَا الْأَمْرِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ قَبِلَ مِنِّي الْكَلِمَةَ الَّتِي عَرَضْتُ عَلَى عَمِّي فَرَدَّهَا عَلَيَّ فَهِيَ لَهُ نَجَاةٌ» (رواه احمد).

يعني : په دې دين کي د ژغورني ځانګړې نقطه څه ده؟ هغه وفرمايل : څوک چي زما راوړې کلمه ﴿لا اله الا الله﴾ ومني، کومه چي ما خپل اکا ابو طالب ته وړاندي کړه خو ويې نه منل، هغه به يې د ژغورني لامل سي.

خو له دې احادیثو څخه باید داسې مطلب وانه خیستل سي چې بس مازې د ﴿ لا اله الا الله ﴾ په ویلو او د توحید په اقرار کولو سره موږ د ژغورنې مستحقین او دجنت اجاره داران کیږو. بلکې د دې احادیثو موخه یوازې داده چې د ژغورنې تر ټولو ستر او لومړی شرط همدغه توحید دی او له دې پرته ژغورنه ګردسره شونې نه ده. نو چا چې د توحید دغه بلنه ومنل، د ژغورنې دغه ستر شرط یې پوره کړ او د شرک له امله چې د ژغورنې او جنت دروازه په قطعي توګه پر بنده وه ، هغه اوس د توحید په منلو سره پر پرانیستل سوه. پاتې سوه پر دې سربېره نور شرطونه ، مثلاً پر رسول ﷺ باندې ایمان ، د آخرت پر ورځ ایمان او د دین مهمې غوښتنې، لکه لمونځ، زکات او نورو اداینه ، نو د هغو معامله خپل پر ځای بېله ده او په قرآن او سنتو کې پر خپلو خپلو ځایونو باندې د هغو شرایط هم په بشپړ وضاحت سره بیان سوي دي.
په نورو الفاظو داسې هم ویلای سو چې د ﴿ لا اله الا الله ﴾ منل او توحید قبلول په حقیقت کې د بشپړ دین د قبلولو او اختیارولو یو سرلیک او عنوان دی او له دې امله د دغو احادیثو مطلب دادی چې چا ﴿ لا اله الا الله ﴾ ومنل ، یعنې چا چې دغه بشپړ دین ومانه چې بنسټ یې همدغه د ﴿ لا اله الا الله ﴾ کلمه ده نو هغه به هرو مرو جنت ته ورومي.
لنډه دا چې په دغو احادیثو او داسې ډېرو نورو نصوصو کې په بشپړه څرګند تیا سره بیان سوي دي چې د ژغورنې ټول دار مدار پر توحید ، یعنې د ﴿ لا اله الا الله ﴾ د پیغام پر منلو او هغه د خپل ژوند په بنسټ جوړولو باندې دی.

د توحید حقیقت او د ﴿ لا اله الا الله ﴾ مطلب

خو د دې توحید په حقیقت او د ﴿ لا اله الا الله ﴾ په مطلب باندې د پوهېدو لپاره تر ټولو دمخه باید دا په ذهن کې کښېنول سي چې تر کومه ځایه چې د لوی څښتن په ذات او د هغه د خلق او ایجاد او د نړۍ د تدبیر (یعنې د دنیا د پیدا کېدو او د دې نړۍ د کارخانې د چلېدو) په

صفت پورې اړه لري، نو د عربو هغو مشرکينو چې رسول الله ﷺ تر ټولو دمخه د توحيد پيغام ورته وړاندې کړ ، هم له دې کبله لوی څښتن " وحده لاشريک "باله. يعني هغو داسې عقيده څرګندول چې لوی څښتن چې د دې نړۍ پيدا کوونکی دی په خپل ذات کې بالکل يو او بې شريکه دی. هغه مځکه او آسمانونه او ټول کاينات پيدا کړي دي او هغه د نړۍ دغه ټوله کارخانه چلوي . قرآن مجيد د عربو د مشرکينو دغه اقرار او اعتقاد څو ځايه نقل کړی دی. وګورئ د يونس سوره څلورمه رکوع، د مؤمنون سوره پنځمه رکوع او د عنکبوت سوره شپږمه رکوع.

د عربو د مشرکينو شرک او له هغو څخه د توحيد د دعوت غوښتنه

خو د دې سره سره ، څنګه چې هغو په عبادت (۱) کې کوم چې بايد يوازې د لوی څښتن لپاره وي ، خپل نور له ځانه رامنځته کړي معبودان هم شريکول او هغه يې حاجت روا او مشکل کشا ګڼل ، د خپلو ځانګړو اړتياوو او ستونزو د ليرې کولو لپاره به يې هغو ته دعاوې کولې او مرستې به يې ځنې غوښتې. چې له دې امله مشرکين ګڼل کېدل (۲).

په هر صورت د عربو د جاهليت د دورې له تاريخ او د قرآن کريم له سلګونو آيتونو څخه معلومېږي چې د هغو ستر شرک همدغه دوه ډوله وو ؛ يعني يو په عبادتونو کې شرک (شرک في العبادات) او بل په مرستو کې شرک (شرک في الاستعانت). نو چې رسول الله ﷺ هغو ته د ﴿ لا اله الا الله ﴾ پيغام وړاندې کړ ، د هغه لومړۍ غوښتنه له هغو څخه دا وه چې کوم لوی څښتن چې تاسې د دې دنيا په پيدا کېدو او د هغې په چلولو کې " وحده لاشريک " بولئ د عبادت او استعانت تعلق هم په هغه پورې ګڼئ. له هغه پرته د بل چا لمانځنه مه کوئ ، بل څوک حاجت روا مه ګڼئ او د خپلو اړتياوو او ستونزو په ليرې کولو کې له هغه پرته بل څوک مه بلئ. دا د رسول الله ﷺ د بلنې لومړنۍ

غوښتنه وه، او دا هغه د خپل دين د بنسټ او اصل او اساس په توګه وړاندې کول. لوی څښتن په قرآن کريم کې فرمايي :

﴿ قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمْ فِى شَكٍّ مِّن دِينِى فَلَآ أَعْبُدُ ٱلَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِنْ أَعْبُدُ ٱللَّهَ ٱلَّذِى يَتَوَفَّىٰكُمْ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾ وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾ وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِهِۦ ۚ يُصِيبُ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾ ﴾ [يونس: ۱۰ : ۱۰۴-۱۰۷]

ژباړه : ای پيغمبره ! ووايه چې ای خلکو که تاسې تر اوسه پورې زما د دين په باب په څه شک کې ياست ، نو واورئ تاسې چې له الله څخه پرته د کومو بنده ګې کوئ زه د هغو بنده ګې نه کوم ، بلکې يوازې د هغه خدای بنده ګې کوم چې ستاسې مړينه د هغه په واک کې ده . ماته حکم سوی دی چې زه له ايمان راوړونکو څخه اوسم . او ماته ويل سوي دي چې ته يوې خواته اوسه ، خپل ځان سم دم پر دغه دين ټينګ کړه ، او هيڅکله له مشرکانو څخه مه کېږه او له الله څخه پر ته بله کومه داسې هستي مه بله چې نه ګټه در رسولای سي نه تاوان. که ته داسې وکړې نو له ظالمانو به يې. که الله تاپه کومه بخوله کې واچوي ، نو له هغه پرته بل څوک نسته چې دا بخوله ايسته کړي، او که هغه ستا په هکله د کومې ښېګڼې اراده وکړي نو د هغه د فضل مخ اړوونکی هم څوک نسته. د هغه چې له خپلو بنده ګانو چاته خوښه سي خپل فضل باندې پېرزو کوي او هغه بخښونکی او رحم کوونکی دی.

په دې ډول نور آيتونه هم د " توحيد في العبادات" او " توحيد في الاستعانت" په هکله راغلي دي.

د عبادت او استعانت يو له بله اړيکي

دغه عبادت او استعانت (مرسته غوښتل) يو له بله څه لازم او ملزوم هم دي. مشرکان د يوې آلهې لمانځنه د دې غلط فهمۍ پر بنسټ کوي، چي هغوی د خپل حماقت او ناپوهۍ له مخي هغه د دوی د ګټو او تاوانونو او ورانو وجاړو څښتنه او اختيار منه بولي او د خپلو اړتياوو او ستونزو اواروونکې يې ګڼي . لنډه دا چي د ګټې او تاوان عقيده د باطلو معبودانو د لمانځني لامل جوړيږي(۳).

له دې امله په قرآن مجيد کي د توحيد د ښووني او تعليم په لړ کي په پلاوو پلاوو دا حقيقت په ګوته سوی دی چي مشرکان چي د کومو فرضي معبودانو عبادت او لمانځنه کوي، هغوی د هيڅ شي واک اختيار نه لري. قال الله تعالى :

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ ﴾ [سبا : ۳۴ : ۲۲]

ژباړه : ای پيغمبره ! دغو مشرکانو ته ووايه چي هغه چي تاسي يې له الله پرته خپل معبودان ګڼئ راوبلئ. هغوی نه په آسمانونو کي د يوې ذرې په اندازه د کوم شي څښتنان دي ، نه په مځکه کي. هغوی د آسمان او مځکي په څښتنولي کي څه برخه هم نه لري ، له هغو څخه يو د الله مرستندوی هم نه دی.

بل ځای فرمايي:

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ

عَنكُمۡ وَلَا تَحۡوِيلًا ﴿٥٦﴾ ﴾[بني اسرائيل: ۱۷: ۵۶]

ژباړه: دوی ته ووايه هغه معبودان وبلئ چې تاسي يې له لويه ښښتنه پر ته خپل کارجوړوونکی ګڼئ، هغوی له تاسي څخه نه کوم کړاو ليري کولای سي او نه يې بدلولای سي.

په دغو او د هغو غوندي نورو آيتونو کي که څه هم په ظاهره د مشرکينو د باطلو معبودانو بې وسي او عاجزي څرګنده سوې ده او يوازي شرک في الاستعانت رد سوی دی. خو لکه چي عرض سوه عبادت په عامه توګه د ګټې او تاوان له عقيدې او د استعانت له لاري رامنځته کيږي. له دې امله په دې آيتونو سره شرک في العبادات هم رديږي او دغه ډول له کومو آيتونو څخه چي په سيخه توګه يوازي شرک في العبادات رد سوی دی د دغه يو له بله لزوم له امله له هغو څخه بالواسطه شرک في الاستعانت هم رديږي.

په هر صورت د عربو مشرکين چي د قرآن مجيد د توحيد د پيغام لومړني مخاطبين وه ، د هغو ستر او لومړی درجه شرک همدغه شرک في العبادت او شرک في الاستعانت وو. له دې امله چي د ﴿ لا اله الا الله﴾ په ذريعه هغو ته د کوم توحيد پيغام ورکړه سو د هغه لومړنی غوښتنه له هغو څخه دا وه چي هغوی په عبادت او استعانت کي له لوی ښښتن سره بل څوک شريک نه کړي او موږ خپله هم د هر لمانځه په هر رکعت کي د دې خبري اقرار په دې الفاظو کوو:

﴿ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ﴾

ژباړه: موږ يوازي همدا ستا عبادت کوو او يوازي له تا څخه مرسته غواړو.

د توحيد لومړی پوړی

په هر صورت الله تعالی په ذات او صفاتو کي تر واحد بللو وروسته په عملي ژوندانه کي دغه " توحيد في العبادات" او " توحيد في

الاستعانت" د توحيد هغه اړينه او لومړنۍ پوړۍ ده چې پر هغه باندې له ايمان راوړلو او د هغې له غوره کولو پرته څوک نه شي مسلمان کېدلای. او که څوک د توحيد له دغسې پوړۍ څخه خالي لاس ولاړ، او په دغسې حال کې مړ سو چې د الله په ذات او صفاتو کې يې يا په عبادت او استعانت کې يې د لوی څښتن سره کوم بل څوک شريکاوه، نو الله پر هغه باندې جنت حراموي. قال الله تعالى :

﴿ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ﴾ [المائده: ۵ : ۷۲]

ژباړه : چا چې له الله سره څوک شريک وګاڼه، الله پر هغه جنت حرام کړی دی او استوګنځی يې دوږخ دی.

او دا هغه ستر او عظيم شرک دی چې لوی څښتن يې هيڅ نه بخښي. قال الله تعالى :

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ﴾ [النساء: ۴ : ۴۸]

ژباړه : الله يوازې شرک نه بخښي، او له دې پرته چې نور هر څونه ګناوې دي چې چا ته يې خوښه سي وربخښي يې.

د توحيد نورې غوښتنې

بيا چې انسان د توحيد دغه لومړنۍ او ابتدايي غوښتنه تر سره کړه او دغې پوړۍ ته ورسېد، نو تر دې وروسته څه نورې ډېرې مهمې غوښتنې دي چې له هغو پرته توحيد نه بشپړېږي، مثلاً دا چې هغه پرېکړه وکړي چې زه به يوازې او يوازې د لوی څښتن پر لار او د هغه د حکم سره سم درومم، د هغه اطاعت به کوم او فرمان به يې وړم او د هغه په وړاندې به د خپل پلار او نيکه طريقې يا ملي دودونو يا د وخت د حکومت قانون يا د نړيوالو رايې يا د خپل ځان مصلحت او د زړه

غوښتنو یا د نورو وګړو خوښې او رایې ته نه ګورم. بلکې د لوی څښتن د حکم په وړاندې به دغو ټولو شیانو ته شا کوم او یوازې به د هغه د حکم او رضا سره سم ځم. لنډه دا چې د توحید د بشپړ تیا لپاره اړینه ده چې بنده د خپل ټول ژوند په هره برخه کې د الله پر حکم باندې د عمل کولو پرېکړه وکړي او په هر حال کې د هغه اطاعت او بنده ګې د خپل ژوندانه اصول جوړ کړي. په لاندې آیتونو کې د توحید د دغې پوړۍ بیان راغلی دی:

﴿ أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَـٰهَهُۥ هَوَىٰهُ ﴾ [الجاثیة : ۴۵ : ۲۳]

ژباړه : آیا تا کله د هغه چا په حال باندې غور کړی دی چې هغه خپل نفسي خواهش خپل خدای وګر ځاوه.

﴿ قُلْ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدَىٰ ۗ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَ ٱلَّذِى جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾ ﴾ [البقره : ۲ : ۱۲۰]

ژباړه : دوی (یهودو او عیسویانو) ته په کلکه ووایه چې سمه لار یوازې هماغه ده چې الله ښوولې ده او که ته له هغه علم څخه وروسته چې در کول سوی دی د هغو په خواهشونو پسې ولاړ سې ، نو ستا هیڅ دوست او مرستندوی نسته چې د الله له نیونې دې وژغورې.

﴿ قُلْ أَنَدْعُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰٓ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰنَا ٱللَّهُ كَٱلَّذِى ٱسْتَهْوَتْهُ ٱلشَّيَـٰطِينُ فِى ٱلْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُۥٓ أَصْحَـٰبٌ يَدْعُونَهُۥٓ إِلَى ٱلْهُدَى ٱئْتِنَا ۗ قُلْ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدَىٰ ۖ وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧١﴾ ﴾[الانعام: ۴ : ۷۱]

ژباړه : ای محمده ! له دوی څخه پوښتنه وکړه : آیا موږ له الله څخه پرته د هغه عبادت وکړو چې نه موږ ته ګټه رسولای سي ، نه تاوان؟ او

آياتر هغه وروسته چي الله موږ ته سمه لار را وښووله موږ پر خپلو پوندو شا ته (شرک ته) وګرځو ؟ آيا موږ خپل حالت د هغه چا غوندي کړو چي شيطانانو هغه په چول(بيديا) کي لار ورکی کړی وي او هغه اريان لالهانده ګرځي په داسي حال کي چي ملګري يې ناري ور وهي چي داسي راسه دا سمه لار ده؟ ووايه چي په حقيقت کي خو سمه لارښوونه يوازي د الله لار ښوونه ده. او د هغه لخوا موږ ته دا امر سوی دی چي د کايناتو د څښتن په وړاندي د اطاعت سر کښته کړئ.

﴿ ٱتَّبِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ﴾
[الاعراف: ۷ : ۳]

ژباړه : ای خلکو ! څه چي ستاسي د رب له لوري پر تاسي نازل سوي دي د هغو پيروي وکړئ او د خپل رب څخه پر ته د نورو کالخوايانو پيروي مه کوئ.

له ايمان لرونکو څخه د دغو آيتونو غوښتنه داده چي هغوی خپل ژوند يوازي د الله د لارښوونو تابع کړي او د ژوند په هره څانګه کي يوازي د هغه پر حکم ولاړ سي. خو رشتيا داده چي ډېرو کسانو لره د توحيد دغه غوښتنه سخته او مشکله ده. اما شک نسته چي ﴿لا اله الا الله﴾ له دوی څخه دغه هم غواړي او له دې پر ته د هغو ايمان او اسلام بشپړ نه ګڼل کيږي.

چــو مــی گــویم مــسلمانم بلــرزم   کـــه دانـــم مـــشکلات لا الـــه را

دغه راز له ايمان لرونکو څخه د توحيد يوه بشپړ تيايي او تکميلي غوښتنه دا هم ده چي هغوی د لوی څښتن پر قادر او قيوم ذات باندي توکل وکړي او هغه ستر ذات خپل ساتونکی او ملجا اوماوی (پناه ځای) وګڼي. له هغه پاک او قادر ذات څخه د خير او ښېګڼي هيله وکړي او يوازي د هغه له قهر او غضب څخه وبېرېږي (۴) او د هغه په نصرت او مرسته باندي په باور سره د نړۍ د هيڅ ستر ځواک پروا ونه

کړي. قال الله تعالى :

﴿ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا ٱللَّهَ ﴾ [الاحزاب : ۳۳ : ۳۹]

ژباړه : او له يوه خدايه پرته له بل هيچا څخه نه ببريږي.

موحد که در پای ريزی زرش وگر اره می نهی بر سرش

اميد و هراسش نباشد زکس همين است بنياد توحيد وبس

لنډه دا چې دغه ټولې د ﴿ لا اله الا الله ﴾ له اهمو غوښتنو څخه دي ، نو په هغه چا کې چې په دې هکله څونه کمی او نيمګړتيا وي ، بايد پوه سي چې توحيد يې هغونه ناقص او نيمګړی دی او هغه به له دې امله په شرک اخته وي او په چا کې چې دغه خبرې څونه بشپړې وي هغونه به يې د توحيد پوړی بشپړه وي.

دلته به دا ويل هم پرځای وي چې په مادي پاله او خدای هېروونکې اروپا کې چې د اتل پالنې، ملت پالنې او هيواد پالنې له ډوله کومې ګمراهۍ پيدا سوې دي او نورې هم رامنځته کيږي دا ټولې د شرک زېږندې دي او اسلام بايد د ﴿ لا اله الا الله ﴾ په پلې کولو سره دغه ټول نوي « معبودان » له منځه يوسي.

د ملي اتلانو مطلقه او غير مشروطه پيروي ، د هغو مجسمې درول او د هغو د تصويرونو او مجسمو په وړاندې د تعظيم او عقيدت ځرګندول ، سلامې ورته کول ، سر ورته ټيټول او هغو ته د ګلو ګېډۍ ايښوول او په ملي او ټولنيزو چارو کې د الهي قانون څخه بې پروايي او د خدای نه پېژندونکو مشرانو پيروي کول، او د اتل پالنې او لاربنود پالنې داسې نور ټول صورتونه د ﴿ لا اله الا الله ﴾ د توحيد د پيغام سره په قطعي توګه منافي او په ټکر کې دي. په اسلام کې دې چارو ته هيڅ ځای نسته.

پر دې بنسټ چې اوسمهال اروپايان ملت او وطن ته د " آلهو" کوم حيثيت ورکوي او د هغو د ستر توب او سپېڅلتيا سندرې او بدلې وايي او د دوی ملي لاربنوونکي چې د خپلو ولسونو او هيوادونو لوړتيا ته

د خپل "نصب العين" او د " ژوندانه د موخې " کومه درجه ورکوي او چې د حق او باطل او ښو او بدو څخه يې سترګې پټې کړې او ملت پالني او هيواد پالني ته يې د يوه بېل "دين" درجه ورکړې ده (او په مسلمانانو کې هم په ډېره چټکۍ سره دغه ټولې ګمراهۍ خپرېږي) نو دا ټولې خبرې د اسلام له نقطهٔ نظره يو ډول شرک باله سي. بلکې حقيقت دادی چې له بله اړخه د اروپا دغه نوي تراشلي بتان (اتل، ملت، هيواد او نور) د ډېرو تر پخوانيو بتانو ډېر فتنه پاروونکي دي. علامه اقبال رحمة الله عليه څه ښه ويلي دي:

فکر انسان بُت پرستی و بت گری　　هرزمان درجستجوی پیکری

باز طرح آزری انداخته است　　تازه تر پروردگاری ساخته است

کآید از خون ریختن اندر طرب　　نام اورنگ است هم ملک ونسب

آدمیت کشته شد چون گوسفند　　پیش پای این بت نا ارجمند

ای که خوردستی زمینای خلیل　　گرمی خونت زصهبای خلیل

بر سر این باطل حق پیرهن　　تیغ "لاموجدَ الا هو" بزن

د توحيد لوړه پوړۍ

بيا په دې پسې د توحيد بله لوړه پوړۍ داده چې موږ يوازې په لوی ښتن پورې زړه وتړو او هغه جل جلاله خپل رشتينی محبوب او مقصود او مطلوب وبولو. بيا د هغه په مينه او محبت کې داسې فنا سو چې هر څه کوو يوازې او يوازې يې د هغه لپاره وکړو او د هغه له رضا پرته د هر څه هيله له خپل زړه څخه وباسو (۵). په دې صورت کې بايد زموږ هر عمل، يوازې لمونځ او روژه نه، بلکې زموږ خوراک، څيښاک، ناسته ولاړه، خندا او ژړا او په جامعو الفاظو زموږ مرګ او ژوند ټوله د لوی ښتن لپاره او يوازې د هغه د رضا په موخه وي. يعني زموږ حال احوال بايد داسې وي چې:

﴿وَمَحۡيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٦٢﴾ [الانعام :٦ : ١٦٢]

ژباړه : زما ژوند او زما مرګ هرڅه د الله رب العالمین لپاره دي.

او د زړه آواز مو دا وي:

خواهم که همیشه درهوای تو زیم خاکی شوم و بزیر پای تو زیم

مقصود من خسته در کونین تويي از بهر تو میرم و برای تو زیم

د بشپړ توحید نخښې او پایلې

کله چې د لوی څښتن یوه بنده ته د توحید دغه ستر او اعلی مقام ور په برخه سي، نو د هغه هر کار یوازې د لوی څښتن لپاره سي، ان که څه هم په ظاهره هغه خپل ځاني او کورنی کار کوي ، هغه د خپلې اړتیا په احساس او د نفس په غوښتنه نه کوي، بلکې د لوی څښتن د حکم د عملي کولو په نیت او د هغه د رضا لپاره یې کوي. او دغه کار (یعني هر کوچنی او لوی کار د لوی څښتن د رضا لپاره ترسره کول) د لوی څښتن د دغه بنده لپاره بېخي داسې طبیعي خبره وګرځي چې ، لکه عام وګړي چې هر کار د خپلې اړتیا او د نفس د غوښتنې له مخې کوي (٦). البته دا د توحید او اخلاص ډېره لوړه او اعلی پوړۍ ده. دا د فنا مقام دی او دې مقام ته په رسېدو سره ﴿لا اله الا الله﴾ بشپړېږي. په حدیث کې دي:

« مَنْ أَحَبَّ لِلَّه وَأَبْغَضَ لِلَّه وَأَعْطَى لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّه فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ» (رواه ابوداود عن ابي امامة).

د حدیث مطلب دادی : څوک چې د لوی څښتن لپاره مینه ، بغض، ورکړه او منع وکړي ایمان یې بشپړ کړ.

د لوی څښتن کومو بنده ګانو ته چې د دغې برخې څه حصه ورسیږي ، ګواکې د ټول جهان تر ټولو ستر دولت یې په برخه سو. دا د لوی څښتن د لارې هغه "لارویان او مړونه" دي چې د هغه په لار کې خوښي او بخوله یو شان ورته ښکاري او ژوندي تر مړیني زیات نه وي خوښ، د دوی

د زړونو له تله تل دغه آواز راوزي:

زنـده کنـی عطـای تـو، ور بکـشی قـضای تـو

دل شـده مبـتلای تـو، هرچـه کنـی رضـای تـو

بلکې هغوی له لوی څښتن څخه په پلاوو پلاوو هيلې کوې چې هغو ته بيا بيا ژوند ورکړي ، څو په پلاوو پلاوو د لوی څښتن په لار کې خپل ځانونه قربان کړي. حضرت رسول الله ﷺ د دې ولولې انځور په دې الفاظو کښلی دی:

« لَوَدِدْتُ أَنْ أُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ أُحْيَا، ثُمَّ أُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ أُحْيَا، ثُمَّ أُقْتَلَ» (طبراني)

يعني : زما زړه غواړي چې د لوی څښتن په لار کې مې شهيد کړي او بيا مې ژوندی کړي او بيا زه شهيد سم ، بيا ژوندی سم او بيا شهيد سم.

ميخواهم از خدا بـه دعـا صـد هـزاران جـان

تـا صـد هـزار بـار بـه ميـرم بـرای تـو

د توحيد په هکله اوسپنيز عزم او د انقلاب ځواک

دغه کسان د الست هغه مستان وې چې ستونزې او خطرې د دوی لار نه سې ډب کولای، بلکې هيڅ خطره هم په زړه کې نه ورتېرېږي :

عشق را از تيغ وخنجـر بـاک نيـست اصل عشق ازآب وباد وخـاک نيـست

درجهان هـم صلح هـم پيکـار عـشق آب حيـوان تيـغ جـوهردار عـشق

از نگـاه عـشق حـرا شـق شـود عـشق حـق آخـر سـراپا حـق شـود

د دې پاکبازانو سره چې کوم الهي ځواک مل دی د هغه زور څوک اټکلولای سې ؟ دغه د خدای د لارې مړونه او لارويان او د حق دا فقيران چې د الله له نامه او د ﴿ لا اله الا الله ﴾ له ځواک پرته بل څه نه لري ، کله چې د خدای لپاره د مهال د ظالمانو او جابرانو سره ډغرې

وهل پيل کړي، نو ستر ستر فرعونان او نمرودان له دوی څخه وډاريږي او اندامونه يې په رېږد سي :

با سلاطين مى فتد مرد فقير   از شكوه بوريا لرزد سرير

از جنون مى افگند هوى به شهر   وارهاند خلق را از جبر وقهر

قلب او را قوت از جذب وسلوك   پيش سلطان نعرهٔ او "لاملوك"

څنګه چي د لوی څښتن دغو بنده ګانو خپله هستي هېره کړې او چي هرڅه کوي يوازي يې د خدای لپاره او د هغه لخواترسره کوي، نو له دې امله لوی څښتن د دوی اقدامات او کړني خپل ځان ته منسوبوي او بيا عزت ورپه برخه کوي. په يوه قدسي حديث کي دغه حال داسي تعبير سوی دی:

« حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا » (بخاري)

د دې صحيح حديث مطلب دادی چي ځيني بنده ګان د قرب الهي د مقاماتو په طی کولو سره هغه مقام ته رسيږي چي د دوی سترګي او د دوی لاسونه نور د دوی نه وي ، بلکي څنګه چي هغه يوازي د خدای لپاره کارول کيږي له دې امله د دوی دغه ټول ځواکونه ګواکي د لوی څښتن وي. خو دا يې مطلب نه دی چي نعوذ بالله دغه وګړي خدای وګرځي يا خدای د هغو يوه برخه سي.

دا د لوی څښتن هغه ځانګړي بنده ګان دي چي په اړه يې په حديث نبوي کي راغلي دي: « لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ». يعني که دوی په لوی څښتن لوړه وکړي ، نو لوی څښتن د دوی لوړه پوره کوي.

کاشکي موږ هم د ﴿لا اله الا الله﴾ د دغه مقام د حقيقت، د هغه دجلال او قوت او د هغه د نورو چارو سره لږ څه بلد سوي وای.

د توحید دغه پوړۍ چې له هغې څخه د بنده موخه او مطلوب له حق تعالی پر ته بل څه نه بلل کیږي که څه هم عامه نه ده او ایمان او اسلام یا نجات په هغې اړه نه لري، بلکې دا صرف د ایمان د بشپړ تیا پوړۍ بالله سي (۷) ، لکه چې د ابوامامه د مخکې ذکر سوي حدیث د « فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ» له الفاظو څخه ښکاره ګندیږي، خو په دې کې شک نسته چې دا دونه ستره نېکمرغي ده چې که ټول ځانونه او عمرونه وخوړل سي او د دنیا ټول خوندونه او راحتونه د تل لپاره قربان سي او دغه نېکمرغي په لاس راسي بیا به هم آسانه په لاس راغلې وي. البته چا چې په لاس نه وي راوړې ډېر بدمرغه به وي. خو د دې لارې د عارفانو وینا ده چې که د دې نېکمرغۍ د لاسته راوړلو هڅه په مینه او رشتینولي سره وي او هلې ځلې په سمه توګه په لار واچول سي، نو د هغې تر لاسه کول دونه ډېري ستونزي هم نه لري چې موږ یې هیله او کوښښ هم ونه کړای سو. بلکې د همت څښتنانو ته لار پرانیستې ده او رشتیني طالبان پخپله لوی څښتن په خپل رحمت خپل لوري ته وربولي.

دغه رحیم او کریم ذات پر خپله ذمه لیکلي دي :

﴿ وَٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ فِينَا لَنَهۡدِيَنَّهُمۡ سُبُلَنَاۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَمَعَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿٦٩﴾ ﴾

[العنکبوت : ۲۹ : ٦۹]

ژباړه : کوم کسان چې زموږ لپاره هلې ځلې وکړي هغو ته به موږ خپلې لارې ور وښیو او باور دی چې الله د نېک چارو ملګری دی.

په هر حال که د لوی څښتن پر لور تله په رشتیا وي او هلې ځلې او بندنه لکه څنګه چې ښایي او په سمه طریقه وي، نو بیا د محروم پاته کېدو او بې برخیتوب څه سبب نسته . په لاندې شعر کې چې څه ویل سوي دي د سنة الله ډېر ښه تعبیر یې کړی دی:

در حضرت ما دوستي یکدله کن هر چیز که غیر ماست آنرا یله کن

یک صبح به اخلاص بیا بر درمن   گر کار تو نیاید گله کن

د بشپړ توحید تر مقامه د رسېدو لومړنی نصاب

ستاسي لخوا به د موخي د دغه پړاو لوري ته د تلو لپاره ډېره غوره لار دا وي چي د دې پړاو کوم بلد او د هغه کوم لار ښود یې ستاسي لپاره غوره کړي، خو زموږ غوندي مبتدیانو لپاره عمومي تدبیر چي په هغه کي ان شاء الله کومه خطره او خرخښه نسته او د دې لاري عارفانو ویلی او لیکلی دی دا دی چي دا حقیقت په پام کي ولرئ چي : "له لوی څښتن پر ته زه بله موخه او مقصد نه لرم". د دغي ﴿لا اله الا الله﴾ د کلمې ذکر ډېر وکړئ؛ یعني پرله پسې او په تکرار سره د زړه او ژبي آواز یو کړئ، ﴿لا اله الا الله﴾ د دې خبري سره یو ځای چي له الله پر ته بله موخه او مطلب نه لرم زیات ووایاست، نو ان شاء الله دغه کیفیت به رامنځته سي او که لوی څښتن غوښتي وه په دې هکله به پر مختګ وکړئ(۸).

پوهاوی : په پورتنیو کرښو کي چي څه وویل سول، هغه باید د دغه ستري موخي او عظیم مقصد، یعني "توحید" او "اخلاص" د ستر مقام د ترلاسه کولو بشپړ نصاب و نه ګڼل سي. دا د دې لاري لارښوونکو مازي د کار د پیل لپاره ویلي او لیکلي دي. دا ګواکي صرف په دې لار کي بسم الله ده. که نه د دې لاري د تلو لپاره د یوه اخلاص مند بنده لارښووني او څارني ته اړتیا ده. هغه د سالک د حالاتو په پام کي نیولو سره په هره موقع او هرپړاو کي سمي سلامشورې ور کولای سي، بلکي د فن امامانو څرګنده کړې ده چي د "زړه د تزکیې" او د "قرب او اخلاص" مقام ته د رسېدو په هکله چي ذکر کوم اغېز لري هغه هم (د بېلو بېلو لاملونو پر بنسټ چي دلته یې د تفصیل ځای نسته) د یوه صاحب الحاله شیخ د تلقین او څارني له امله او صحبت له بر کته ډېر قوي کیږي، که څه هم د ذکر په اخروي اجر او ثواب کي د هغه له وجهي

کوم ځانګړی کمښت او زياتوب نه راځي (۹).
په هر صورت په دې لار کې د لارې او طريقې د کوم خبر کس لارښوونه او صحبت تقريباً له ضرورياتو څخه ګڼل کيږي. له دې پرته د "رشتيانې او حقيقي اخلاص" حصول او په هغه کې استقامت ، لکه چې د دې لارې تجربه کارو ليکلې دي د اخص الخواص په برخه کيږي. چې دا له استثنا وو څخه باله سي. علامه اقبال رشتيا ويلي دي :

دين نگردد پخته بی آداب عشق دين بگير از صحبت ارباب عشق
ظاهر او سوزناک وآتشين باطن او نور رب العالمين

تر دې ځايه د ﴿لا اله الا الله﴾ د معنا او د توحيد د پوړيو او د هغه د متعلقاتو بيان وو. د دې بحث په پای کې د دې مبارکې او مقدسې کلمې د ستر توب او اهميت په هکله د رسول الله ﷺ څو حديثونه ليکو . يقيناً چې د دې کلمې په عظمت او ستر توب تر رسول ﷺ بل هيڅوک زيات نه پوهيږي :

۱ ـ د احاديثو په شپږګونو کتابونو او نورو کې له حضرت ابو هريره رضي الله عنه څخه يو مشهور حديث روايت سوی دی چې لومړی برخه يې داسې ده :
« الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ».
يعني : د ايمان څه له پاسه اويا يا څه له پاسه شپيته څانګې دي ، په هغو کې ډېره غوره او ښه څانګه د ﴿لا اله الا الله﴾ ويل دي.

۲ ـ دغه راز له حضرت ابو هريره رضي الله عنه څخه په مسند احمد، معجم طبراني او نورو کې يو بل حديث داسې روايت سوی دی :
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :« جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّه وَكَيْفَ نُجَدِّدُ إِيمَانَنَا. قَالَ: أَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ».
يعني : رسول الله ﷺ وفرمايل : خپل ايمانونه نوي او تازه کړئ. له صحابه وو څخه چا ور ته وويل : ای د خدای رسوله موږ خپل ايمانونه

څنګه نوي کړو ؟ هغه ورته وفرمايل : ﴿لا اله الا الله﴾ ډېر ډېر واياست.

۳ ـ له حضرت جابر ﷺ څخه يو مشهور حديث ابن ماجه ، نسائي او نورو روايت کړی دی چې رسول الله ﷺ وفرمايل :

« أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ». يعني : په ټولو اذکارو کې د ﴿لا اله الا الله﴾ ذکر ډېر غوره دی.

۴ ـ له حضرت ابو سعيد خدري ﷺ څخه يو قدسي حديث نسائي، حاکم ، بيهقي او نورو روايت کړی دی چې په وروستۍ برخه کې يې راغلي دي چې لوی څښتن ﷻ د موسی ﷺ د يوې پوښتنې په جواب کې وفرمايل :

« لو أن السماوات السبع والارضين السبع وضـعت في كفـة ووضعت لا إله إلا الله في كفة لرجحت بهن».

يعني : که اووه آسمانونه او اووه ځمکې په يوه پله کې کېښښول سي او ﴿لا اله الا الله﴾ په بله پله کې کېښښول سي نو د ﴿لا اله الا الله﴾ پله به پر درنه سي.

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله عليه وآله وسلم

د کلمې طیبې دوهمه برخه :
د حضرت محمد ﷺ رسالت

﴿محمد رسول الله﴾

حضرت محمد ﷺ د الله جل جلاله رسول دی

تر توحید وروسته د اسلام بل بنسټ د سیدنا حضرت محمد ﷺ پر رسالت او پیغمبرۍ ایمان راوړل او پر دې خبره شهادت دی.

د رسالت په حقیقت او د پیغمبرۍ په منصب د پوهېدو، په تېره چي په دې لړ کي بیا حضرت محمد ﷺ ځانګړی مقام لري، په دې باندي د پوهېدو لپاره باید لاندي خبري په ذهن کي کښېنول سي.

۱ـ د ﴿لا اله الا الله﴾ په ویلو سره موږ د توحید شهادت ورکړ او د خپل دې اعتقاد او ایمان اعلان مو وکړ او پر دې حقیقت مو اقرار وکړ چي الله تعالی زموږ معبود دی. ځکه نو موږ یوازي او یوازي د ده عبادت کوو او دی زموږ څښتن او رښتیانی واکمن دی. ځکه نو یوازي او یوازي د هغه حکم منو او دی زموږ موخه او د ده رضا ترلاسه کول زموږ نصب العین او د ژوندانه مقصد دی، د ده لپاره ژوند کوو او د ده لپاره سر ورکوو.

۲ـ خو لکه چي څرګنده ده دغه ټولي چاري هله ترسره کېدای سي چي موږ ته د لوی څښتن د عبادت سمه طریقه معلومه وي او د هغې په هغو احکامو هم پوهېدلي اوسو کوم چي موږ کړنه په کوو. دغه راز د لوی څښتن د رضائیت او نه رضائیت په اصولو او موجباتو هم باخبر اوسو او د هغه د نژدېکت په لارو هم بلدتیا ولرو. نو زموږ د دې اړتیا

د لیري کولو لپاره لوی څښتن د دنیا له هماغه پیله څخه د نبوت او رسالت سپیڅلې لړۍ را روانه کړې او د دغو چارو د ښوونې لپاره یې په بېلو بېلو مهالونو او په بېلو بېلو ملکونو کې بېلو بېلو ولسونو ته خپل استازي او رسولان لېږلي دي. هغو په خپلو مهالونو کې خپلو خپلو امتونو ته الله تعالی ښه ورپېژندلی، د توحید درس یې ور کړی او د لوی څښتن د ذات او صفاتو او د مبداء او معاد په اړه یې صحیح عقاید ور ته تلقین کړي دي. همدا راز یې د لوی څښتن د عبادت سمې لارې ورښوولې او د معاملو او ټولنیز ژوندانه په هکله یې د لوی څښتن احکام او قوانین تر هغو رسولي دي او د الهي رضا او د هغه د نژدېکت پر لور تلونکې لارې یې ور ته روښانه کړې دي. پر دوی ټولو دې صلاة او سلام وي.

۳ـ خو له نن څخه دوه دوه نیم زره کاله وړاندې چې په نړۍ کې استوګن ولسونه یو له بله لیرې او بېل بېل په خپلو خپلو سیمو کې مېشت وه او د نړۍ بېلو بېلو برخو ته تله راتل د اوس غوندې آسانه نه وه ، له دې امله د بېلو بېلو ملکونو د ولسونو په مزاج او احوالو کې ستر توپیر لیدل کېدی، نو تر دغه مهاله چې څونه پیغمبران د لوی څښتن له لوري راتله هغو به خپلو خپلو سیمو ته او خپلو ولسونو ته د لوی څښتن لارښوونې راوړلې. دغه راز تر دغه مهاله د عامو وګړو دننني وړتیاوې هم نیمګړې وې چې په دې توګه ګواکې انسانیت لا یېښت ته نه وو رسېدلی او د وړو کتوب په حال او مهال کې وو. له دې امله یې د یوه کامل او مکمل دین د زغم او تحمل وړتیا نه درلوده. نو دغو ولسونو ته چې لوی څښتن د دغو پیغمبرانو په ذریعه کوم احکام او قوانین لېږل په هغو کې د دغو ولسونو د ځانګړو مزاجونو او احوالو په پام کې نیولو تر څنګ د هغو د دننیې وړتیاوې او د زغملو پولې او کچې هم په پام کې نیول سوي وې. له دې امله د هغو د شریعتونو د احکامو په کمښت او زیاتوب کې د لنډون او اوږدوالي (اجمال او تفصیل) او سختۍ او نرمښت له پلوه څه توپیر موجود وو.

د نبوت او رسالت دغه لړی روانه وه او لوی څښتن پوهیږي چې د هغه له لوري څونه پیغمبران کومو ولسونو ته کوم کوم وختونه لیږل سوي دي. له هغو څخه د څو تنو پیغمبرانو نومونه د هغو د څه احوالو سره موږ ته په قرآن مجید کې ویل سوي دي. او دا هم ورسره څرګنده سوې چې موږ پر دغو پیغمبرانو سربېره ډېر نور هم بېلابېلو ولسونو ته لیږلي دي. موږ د دغو ټولو انبیاوو او پیغمبرانو تصدیق کوو، د دوی لارښووني او پیغمبري منو او د هغو درناوی او عزت خپل دیني فرض ګڼو. پر دوی ټولو دي د لوی څښتن درودونه او سلامونه وي.

۴ ــ بیا له اوس څخه نژدې یونیم زر کاله دمخه چې د زرګونو پیغمبرانو د لارښوونو په پایله کې او د زرګونو کلونو فطري او تدریجي پرمختګ وروسته د انسانانو هغه دننی وړتیاوي بشپړې سوې د کومو پر بنسټ چې لوی څښتن موږ پر دین مکلف کړي یو، ګواکې کله چې انسانان د خپلو خپلو وړتیاوو له پلوه د لویښت عمر ته ورسېدل او د لوی څښتن په حکمت بالغه سره دغه مهال د نړۍ د بېلو بېلو ولسونو او بېلو بېلو ملکونو په منځ کې د پېژندني او راکړي ورکړي اسباب او لاملونه رامنځته کړل چې له امله یې علوم او افکار او اخلاق او عادات له یوه ولسه بل ته او له یوه ملکه بل ته ولېږدول سول او د اسې لاملونه رامنځته سول چې د یوه ملک آواز بل ملک ته ورسیږي، لنډه دا چې په دې توګه هغه نړۍ چې پر بېلو بېلو ټوټو وېشل سوې وه "یوه نړۍ" وګرځېدل نو د دې وخت راغی چې د درستې نړۍ لپاره یو کامل مکمل دین او یو قانون او دستور ولېږل سي او د ټولو ملکونو او قومونو لپاره ترڅو دا نړۍ وي یو رسول واستول سي.

۵ ـ نو د دې فطري غوښتني سره سم لوی څښتن د عربو د ټاپو وزمې په مرکزي ښار مکه مکرمه کې (۱۰) سرور کاینات، رحمت عالم حضرت محمد مصطفی ﷺ د ټولي نړۍ او د هغې د ټولو ولسونو لپاره د وروستي او خاتم رسول او لارښوونکي په توګه ولېږی. او حکم یې

ورته وکړ چې د ټولې نړۍ انسانانو ته پيغام ورکړه چې :

﴿ قُلْ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِىِّ ٱلْأُمِّىِّ ٱلَّذِى يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَـٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾ ﴾ [الاعراف : ۷ : ۱۵۸]

ژباړه : ووايه اى محمده ! چې اى انسانانو ! زه تاسې ته د هغه خداى استازى يم چې د آسمانونو او ځمکې واکمن دى. له هغه پرته بل خداى نسته، هغه ژوند بخښي او هغه مرګ ورکوي، نو پر الله او د هغه پر اُمي نبي ايمان راوړئ چې الله او د هغه ښووني مني او د هغه پيروي غوره کړئ، هيله ده چې تاسې سمه لار ومومئ.

دغه راز څنګه چې انسانيت د استعداد او وړتيا له پلوه بشپړ او کامل سوى وو (۱۰) او د کامل او مکمل دين زغم پکښې مونده سوى وو، نو يې د دغه نبي امي د ښوونو په ذريعه ديني نظام تر وروستۍ بشپړ تيا پورې ورساوه او اعلان يې کړه :

﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى ﴾
[المائده : ۵ : ۳]

ژباړه : نن ما ستاسې دين ستاسې لپاره بشپړ کړ او خپل نعمت مې پر تاسې پوره کړ (۱۱).

۶ ـ بيا د دين تر دې بشپړ تابه وروسته د الهي حکمت دا غوښتنه وه چې دغه دين د تل لپاره د هر ډول تحريف او لاس وهنې څخه وساتي او د هغه د ساتنې داسې نظام يې رامنځته کړ چې نړۍ د تل لپاره له هغه څخه رڼا ترلاسه کړاى سي. لکه چې د لوى څښتن په قدرت داسې اسباب رامنځته سول چې دغه وروستى بشپړ دين او د هغه صحيفه

(قرآن کريم) د تل لپاره خوندي سو (۱۲) او د کوم تحريف او لاسوهني او شک او شبهې ځای نه سو پکښې پاته. البته د دې ساتني د ضمانت اعلان لوی څښتن په قرآن کريم کي په دې الفاظو وکړ:

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ۝٩ ﴾ [الحجر: ۱۵ : ۹]

ژباړه : موږ دغه ذکر (قرآن) نازل کړی او موږ په خپله د دې ساتندويان يو.

له پورته خبرو څخه به تاسي په دې هم پوهېدلي ياست چي څنګه چي دغه دين تر وروستي پړاوه بشپړ سوی دی او خوندي سوی هم دی نور اوس نړۍ کوم نوي نبي او نوي لارښووني ته هيڅ اړتيا نه لري، له دې امله که څوک تر محمدي نبوت وروسته د نبوت دعوه کوي هغه به پر لوی څښتن باندي مازي درواغ او افترا وي.

★ ★ ★

په مخکنيو کرښو کي چي څه ايماني او تاريخي حقايق ياد سول (کوم چي د عقل او نقل له مخي هم جوت او د منلو وړ دي) د هغو ټولو حاصل دادی: لوی څښتن چي د وګړو د لارښووني او د خپلو احکامو او خوښو څخه د هغو د خبروني په موخه د نبوت کومه لړۍ د نړۍ له پيل څخه روانه کړې وه حضرت محمد ﷺ يې وروستۍ کړۍ ده يا د هغه ﷺ د تمثيل سره سم د نبوت وروستۍ خښته ده. حضرت محمد ﷺ د لوی څښتن باوري استازی او رشتيانی پيغمبر دی. د هغه پيغام د لوی څښتن پيغام دی او لار ښوونه يې د لوی څښتن لارښوونه ده. ځکه نو د هغه اطاعت او فرمان منل کټ مټ د لوی څښتن اطاعت او فرمان منل باله سي، او نافرماني يې د لوی څښتن نافرماني ده. ځکه څه چي هغه فرمايي، د لوی څښتن له لوري فرمايي او د هغه ﷺ احکام موږ ته رسوي.

﴿ مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ٱللَّهَ ﴾ [النساء : ۴ : ۸۰]

ژباړه : چا چې د پیغمبر اطاعت وکړ، هغه دلوی څښتن اطاعت وکړ.

﴿ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلْهَوَىٰٓ ۝٣ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤ ﴾ [النجم : ۵۳ : ۳.۴]

ژباړه : هغه (ستاسي ملګری ؛ محمد) له خپل خواهش څخه نه رغیږي ، دا خو یوه وحي ده چې پر هغه نازلیږي.

ګفتهٔ او ګفتهٔ الله بود ګرچه از حلقوم عبدالله بود

تر دې ځایه چې څه عرض سوه تاسي د هغو په رڼا کي هرومرو د رسالت د حقیقت او د هغه د موخې او منصب په هکله پوهېدلي یاست، او له هغو څخه درته ښکاره سوې ده چې د یو چا د لوی څښتن د رسول په توګه منل او د هغه پر رسالت او پیغمبرۍ شهادت ورکول څه معنا لري او له دې امله د انسان پر ذمه څه لازمیږي؟ دلته موږ ته لازمه ده چې د مسلمانانو د اوسني غفلت او ځان هېروني په هکله څه اړیني څرګندوني وکړو.

د یو چا د رسول په توګه د منلو موخه او د هغه لوازم

تاسي چې څو ک " د لوی څښتن د رسول" په توګه ومانه او پر دې مو شاهدي وویل نو تاسي په حقیقت کي د ځان لپاره او د خپلي رایي په اړه د درستي نړۍ او کایناتو په هکله څو ډېري مهمي او ستري پرېکړې وکړې. داسي پرېکړې چې تر هغو مهمي او تر هغو اوښتون راوړونکي او انقلاب زېږوونکي پرېکړې نوري نسته . تاسي ګواکي په خپل زړه او خپل دماغ او ژبه پرېکړه وکړه چې :

(الف) دغه نبي او رسول چې د نړۍ د موندونکي ، د دې نړۍ د پیل او پای او د مځکې او آسمانونو او دې ټولو کایناتو په هکله څه ویلي دي ګردسره حق او رشتیا دي. ځکه هغه دغه خبري د خپل غور او فکر

څخه نه، بلکي د خبير او عليم خدای د وربخښلي علم په مټ کړي او د نړۍ ټولو فيلسوفانو، مفکرينو او ليکوالانو چي د هغه په خلاف څه ويلي او يا يې وايي ټول باطل، درواغ او چټيات دي.
(ب) دغه رسول چي د نه ليدونکو او نه اورېدونکو شيانو په هکله خبر ورکوي، مثلاً د ملايکو د موجوديت او د هغو د اوصافو او افعالو په باب څه وايي يا مثلاً د قيامت د راتلو او تر هغه وروسته د حشر او بيا په آخرت کي د حساب کتاب او جزا او سزا په هکله خبر ورکوي يا د جنت او دوږخ د موجوديت او بيا په جنت کي د ډول ډول نعمتونو او په دوږخ کي د ډول ډول دردناکو عذابونو په اړه تفصيل ور کوي دا ټوله حق دي، د هغو منل بېله چون او چرا اړين دي. ځکه هغه دغه ټولي خبري د لوی څښتن له لوري کوي ، نو که د هغه له بيان سوو شيانو څخه - البته چي په يقين سره هغه بيان کړي وي - د کوم شي څخه څوک انکار وکړي نو له ايمان او ژغورني څخه بې برخي کيږي.
(جـ) دغه راز د عباداتو ، اخلاقو ، آدابو او تمدن او ټولنيز ژوند په هکله چي هغه کوم احکام بيان کړي دي او همدا راز چي يې د سياست او نړيوالو اړيکو په هکله څه اصول او قوانين ښوولي دي ، لنده دا چي د وګړنيز ژوندانه په بېلو بېلو برخو کي چي يې څه لارښووني کړي دي، ټولي پرځای او د عملي کولو او پلي کولو وړ دي. د هغو په خلاف چي کومي کړني او لاري دود دي، که زموږ په کورونو او کورنيو کي دود وي يا زموږ پلار نيکه دود کړي وي يا د نړۍ کوم ستر او پرمختللي او متمدن قوم يا زموږ ولس او حکومت رامنځته کړي وي، په هر صورت ټولي ناسمي او انسانيت ته ضررناکي او مهلکي دي او ګردسره د له منځه وړلو وړ دي.
خلاصه ، د لوی څښتن د رسول په صفت د يو چا منل که څه هم په ظاهره يوه وړه خبره ښکاري ، خو په حقيقت کي ستاسي د خپل ځان او ټولي نړۍ په هکله مهمي پرېکړي پکښي نغښتي دي. نو چي څوک

د کوم رسول د رسالت په اړه په خپله ژبه شاهدي ورکوي او پر دې بنسټ خپل ځان د هغه امتي ګڼي ، خو زړه يې د دغو پرېکړو لپاره چمتو نه وي، نو په حقيقت کې هغه په ستره تېروتنه اخته سوی دی او د رسالت او پيغمبرۍ په موخه او مطلب نه دی پوه سوی.

د يوه نبي او رسول پر نبوت او رسالت باندې له ايمان راوړلو څخه مطلب دادی چې موږ د هغه هره لارښوونه حق او پر ځای وبولو او د هغه په خلاف هره نظريه او دود او دستور ناسم او باطل وګڼو. ځکه موږ هغه د الهي مرضياتو د استازي په توګه خپل واجب الاطاعت لارښود منلی دی . په دې هکله په قرآن کريم کې څرګند بيان راغلی دی:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝﴾ [النساء : ۴ : ۶۵]

ژباړه : ای محمده ! ستا په رب قسم چې دوی هيڅکله هم نه مومنان کيږي. تر څو چې تا په خپل منځي شخړو کې د پرېکړه کوونکي په توګه ونه مني. بيا چې ته څه پرېکړه وکړې پر هغې باندې په خپلو زړونو کې څه خوابدي احساس نه کړي ؛ بلکې سر تر پايه يې په خوښې سره ومني.

په هر حال د نبي او رسول د لارښوونو تر منلو وروسته بيا "مومن" ته د غور او فکر او ترجيح او انتخاب واک اختيار نه پاته کيږي، بلکې په دې صورت کې د هغه کار د لارښوونو په بشپړه منل او د هغو په پلي کولو بوختېدل دي. البته دغه منل صرف قانوني او جبري نه ، بلکې د زړه له کومي منل دي، چې دا د ايمان شرط باله سي.

د نبي او رسول حيثيت د نړۍ د عامو مصلحينو او لارښوونکو غوندې نه وي، چې د مصلح او لارښود په توګه د هغه د خبرو د منلو سره سره يې د خبرو په منلو او پلي کولو کې څوک اختيار ولري. چې که بالفرض د هغه کومه خبره د مهال د مصلحت او غوښتني سره سمه نه وي يا

غلطه وګڼل سي ، نو ونه منل سي. بلکي د رسول حیثیت لکه چي مخکي وویل سول د لوی څښتن د رشتیني او باوري استازي دی ، چي په اړه یې منل سوې وي چي هغه چي کومه لارښوونه کوي د لوی څښتن لخوا یې کوي ، نو له دې امله باید د انسان رایي، جذبات، خوښي او غوښتني د هغه د لارښوونو تابع سي چي دا د ایمان شرط باله سي (۱۳) په قرآن کریم کي په څرګنده اعلان سوی دی:

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾ ﴾ [الاحزاب ۳۳: ٦۳]

ژباړه : کله چي الله او د هغه رسول د کومي معاملې په هکله پرېکړه وکړي، بیا نو هیڅ یو مومن او هیڅ یوه مومنه دا حق نه لري چي د خپلي معاملې د پرېکړي اختیار ولري. او څوک چي له الله او د هغه له رسول څخه سر وغړوي په څرګنده ګمراهي کي ولوېدی.

په نبوي حدیث کي تر دې لا په ډېره څرګندتیا ویل سوي دي:

« لا يؤمن أحدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به » (شرح السنه).

یعني : له تاسي څخه څوک تر هغو نه سي مسلمان کېدلای څو چي د هغه خواهشونه او غوښتني زما د راوړل سوو لارښوونو تابع نه سي.

په حقیقت کي د رسالت د منصب غوښتنه داده چي د پیغمبرانو هره خبره چي د وګړو د لارښووني لپاره یې فرمایي بېله چون او چرا ومنل سي او پلې سي.

دغه راز د پیغمبرانو د راتلو موخه په دې نه ترسره کیږي چي تاسي هغوی صرف د زړه له تله او په عقیده پیغمبر وګڼئ او د هغو په باره کي د نعتونو او صفتونو غزلي او قصیدې ولولئ. بلکي د پیغمبرانو له بعثت څخه موخه داده چي د هغو متابعت وکړئ او د هغو پر لارښوونو ولاړ سئ.

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ ﴾ [النساء : ۴ : ٦٤]

ژباړه : موږ هر پیغمبر د دې لپاره لیږلی چې د خدای په حکم د هغه اطاعت وکړای سي.

نو د یوچا د لوی څښتن د رسول په توګه منل او د هغه پر رسالت شهادت ورکول، د خپل عملي ژوندانه په اړه هم په حقیقت کې پر دې خبره ژمنه او اقرار دی چې ما خپل ژوند د دغه پیغمبر د لارښوونو او شریعت تابع کړ او زه به د ده په پیروي کې ژوند کوم او د ده په پیروي کې به مرم. په قرآن کریم کې په څرګندو الفاظو اعلان سوی دی چې څوک د رسول ﷺ له متابعته پرته لوی څښتن نه سي راضي کولای:

﴿ قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۚ ﴾ [آل عمران : ۳ : ۳۱]

ژباړه : ای پیغمبره ! خلکو ته ووایه چې که تاسي په رشتیا له الله سره مینه لرئ، نو زما پیروي غوره کړئ، څو الله له تاسي سره مینه وکړي او ستاسي خطاوي دروبخښي.

نو تاسي د رسالت د منصب په اړه د قرآن کریم پورتنی څرګندوني او د هغو غوښتني او لوازم او پایلي لږ څه په ذهن کې دروګرځوئ او بیا فکر وکړئ چې په «کلمه شریفه» کې چې موږ ﴿ محمد رسول الله ﴾ په ژبه وایو او د هغه ﷺ پر رسالت شاهدي ورکوو، نو په دې هکله موږ خپلي دندي او مسؤولیتونه تر کومه ځایه تر سره کړي دي؟ په ژبه د کوم نبي او رسول پر رسالت شاهدي ورکول او بیا په ټول ژوند کې د هغه پر مخالفو لارو په ډاګ سره تلل ایمان نه بلکې نفاق باله سي. اللهم احفظنا.

د لوی څښتن د رسول ﷺ سره مینه او محبت

د یوه شخصیت د «رسول الله» په توکه د منلو له لوازمو څخه دا هم

دي چي په ټوله دنيا او مافيها کي تر ټولو زيات له هغه سره مينه او محبت وسي، يعني تر لوی څښتن وروسته بايد ترټولو هغه موږ ته غوره او محبوب وي.

لکه چي څرګنده ده د ښو سره مينه او محبت د انسان فطرت دی ، نو څنګه چي انبيا او رسولان د ټولي نړۍ تر ښو ښه دي ، بلکي د ټولو ښو سرداران او د ټولو پټو او څرګندو ښېګڼو او د ټولو کمالاتو او محاسنو درلودونکي دي او همدا دوی په نړۍ کي تر ټولو د انسان په وير شريک او همدرده هم دي، له دې امله د دوی سره تر ټولو زياته مينه کول يو فطري کار دی او دغه محبت د مطلق اطاعت او بېله چون او چرا منلو ستونزه آسانه کوي.

انسان چي د چا سره مينه لري نو د هغه په اشارو تلل او د هغه په رنګ رګېدل د هغه تر ټولو ستره هيله وي. په دې لار کي ډېري هم هغه ته ګلونه ښکاري ، بلکي د محبوب په اشاره او د هغه د خوښۍ لپاره سر ښندنه هم ورته آسانه سي.

عشق اگر فرمان دهد از جان شيرين هم گذر

عشق محبوب است ومقصود است وجان مقصود نی

مطلب د " ايمان بالرسول" د اصلي موخي بشپړتيا چي د " رسول اطاعت" دی هم د رسول په محبت ترسره کيږي. دغه خبره د دې حديث منشا ده :

« لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ » (بخاري او مسلم).

يعني : له تاسي څخه يو هم رشتياني مومن نه سي بلل کېدای تر څو زه ورته تر اولاد، پلار او نورو ټولو وګړو ګران نه سم.

که تاسي د رسول الله سره رشتيانی مينه ولرئ نو لږ تر لږه به د هغې لازمي پايله داوي چي تاسي به د هغه ﷺ په خوښي او وير کي شريک

اوسئ، یعني په کومو شیانو چې رسول ﷺ خوښېدی تاسي هم په هغو خوښ سئ او په کومو چې خوابدی کېدی تاسي هم په هغو خوابدي سئ. چې دا به ډېره ستره نېکمرغي وي . دغه راز به د رسوا ﷲ ﷺ د جذباتو، اوصافو او اخلاقو رڼا هم پر تاسي لوېدلې وي، ځکه دا د محبت لازمي مېوه ده. په دې توګه تاسي خپل ځاني خویونه او عادتونه پرېږدئ او د رسول ﷺ د اخلاقو او شمایلو برکتونه په ځان کي جذبوئ او دا د یوه امتي کمال او بشپړتیا ده، علامه اقبال وایي :

غنچـــه شـــو از شاخـــسار مـــصطفی گـــل شـــو از بـــاد بهـــار مـــصطفی
از بهـــارش رنـــگ وبـــو بایـــد گرفـــت بهـــرۀ از خُلـــق او بایـــد گرفـــت
از مقـــام او اگـــر دور ایـــستی از میـــان معـــشر مـــا نیـــستی

حاشيې او تعليقات

حاشيې او تعليقات

(۱) دلته له عبادت څخه مراد او موخه دانسانانو هغه ځانګړي اعمال دي چې د هغو په تر سره کولو يو څوک اله او معبود او د ګټې او تاوان مالک او مختار وګڼي. د هغه په وړاندې خپل ايمان او اړتيا او ذلت او نيمګړتيا څرګنده کړي، څو هغه خوشاله سي. دغه اعمال عبارت دي له لمانځه، روژې، حج، خيراتونو، سجدې، طواف، دعا، نذرونو، قربانۍ او داسي نورو څخه . له دغو اعمالو څخه که کوم يو له لوی څښتن څخه پرته بل چاته وي نو د هغه ترسره کوونکی د قرآن کريم له مخي قطعاً مشرک دی.

د نړۍ په زياترو مشرکو ولسونو کي دغه شرک پاته سوی دی او شرک في العبادات دغه ته وايي. انبيا عليهم السلام زياتره د دغه شرک پر ضد جنګدلي دي.

(۲) څرګنده دي وي چي لوی څښتن چي په دې عالم اسباب کي په ځينو شيانو کي څه ځانګړني ايښي دي، مثلاً په اور کي يې د تودوښي، په اوبو کي يې ديخنۍ او تندي ماتولو ځانګړني ايښي دي يا يې مثلاً په توره کي د پرېکولو وړتيا نغښتې ده، نو که له دغو شيانو څخه په دغو موخو کاروا خيستل سي دا هيڅکله د توحيد منافي نه ګڼل کيږي. بلکي دا کټ مټ الهي منشا ده. لوی څښتن فرمايي:

﴿هُوَ ٱلَّذِی خَلَقَ لَكُم مَّا فِی ٱلۡأَرۡضِ جَمِیعࣰا﴾ [البقره: ۲: ۲۹]

ژباړه : لوی څښتن هماغه ذات دی چې ستاسې لپاره یې د مځکې ټول شیان پیدا کړل.

پر دې بنسټ چې لوی څښتن په دې عالم اسباب کې خپلو ځینو بنده ګانو ته مجازي ځواک او وړتیا ورکوي، مثلاً ځواکمن ته دا وړتیا ورکوي چې د بې وزلو مرسته او ننګه وکړي یا مثلاً واکمنو او پاچهانو ته د واک او حکومت داسې ځواک وربخښي چې له ظالمانو څخه د مظلومانو غچ واخلي یا درملګرو او ډاکټرانو ته دا وړتیا ورکوي چې د ناروغانو درملنه وکړي یا یې ځینې کسان د دې وړ ګرځولي چې نورو ته د لوی څښتن په حضور کې دعاوې وکړي او داسې نور. نو د اسبابو او مسبباتو په لړ کې له دغو وګړو څخه په دغو چارو کې مرسته ترلاسه کول، لکه چې په نړۍ کې په عامه توګه رواج لري هیڅکله شرک نه بلل کیږي. بلکې دا د توکل خلاف خبره هم نه ده.

له غیر الله څخه هغه استعانت (مرسته ترلاسه کول) شرک باله سي چې د لوی څښتن لخوا د اسبابو او مسبباتو د دغې رامنځته سوې سلسلې څخه لوړ کوم څوک د ګټې او تاوان مالک او مختار او با اختیاره فاعل وبلل سي. لکه چې بت پالان له خپلو بتانو څخه او ډېر جاهل او خدای نه پېژندونکي وګړي له خبیثه ارواوو او جناتو او شیطانانو څخه او ډېر په نامه مسلمانان له اصلي یا نقلي ولیانو، شهیدانو او د دوی له زیارتونو څخه خپل مرادونه غواړي او د خپلو موخو او مقاصدو د ترسره کېدو لپاره هغو ته دعاوي کوي او د دغه مشرکانه اعتقاد پر بنسټ د هغو د خوشالۍ لپاره نذرونه او نور عبادتونه کوي. نو څوک چې له الله تعالی پرته د بل هر مخلوق سره دغسې یوه کړنه وکړي او په دغسې چارو کې له هغه څخه مرسته وغواړي، هغه بېله شکه مشرک دی. حضرت شاه ولي الله دهلوي رحمة الله علیه په خپل نامتو کتاب "حجة الله البالغه" کې د شرک او توحید په بحث کې په ډېر وضاحت سره د "استعانت" د دغو دوو ډولونو توپیر بیان کړی، او موږ

چې دلته څه لیکلي دي د هغه لنډیز دی.

(۳) دا هغه مهم ټکی دی چې د هغه په هکله حضرت عمر فاروق ﷺ په خپل فاروقي شان او ستر توب هله خبرور کړ چې د حج پر مهال یې حجر اسود مچول. هغه د حجر اسود تر مچولو دمخه د خپل یقین اعلان وکړ او په لوړ آواز یې وویل: «إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ» (صحيح بخاري). یعني: زه ښه پوهېږم چې ته صرف یوه ډبره یې نه موږ ته څه ګټه رسولای سې نه تاوان. په دې الفاظو سره هغه دا هم څرګنده کړه چې زموږ لخوا د حجر اسود په مچولو او د هغې په تعظیم کې او د بت پالانو، د دوی د بتانو سره په کړنه کې څونه بنسټیز توپیر سته.

(۴) څرګنده دي وي چې له غیر الله څخه هغه ډېره د دغه توحید سره په تضاد کې ده چې د لوی څښتن له کامله قدرت او د ﴿فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾﴾ [هود: ۱۱: ۱۰۷] (بې شکه چې ستا رب بشپړ واکمن دی، چې څه غواړي کوي یې). له شان سره د نابلدتیا یا لږ اعتماد له امله وي. لکه چې په عامه توګه د ضعیف الایمانو وګړو حال دی. که نه د کوم ډېرووونکي مخلوق لکه مار یا کوم ظالم څخه په طبیعي توګه ډېره خو انساني فطرت دی او دا د توحید منافي نه ګڼل کیږي.

(۵) امام رباني مجدد الف ثاني رحمه الله په خپل یوه مکتوب کې د توحید د دغې پوړۍ په هکله لیکي: "توحید عبارت از تلخیص قلب است از توجه مادون او سبحانه تا زمانیکه دل را گرفتاری با ماسوا متحقق باشد اگرچه اقل قلیل باشد از ارباب توحید نیست".

او حضرت شیخ عبدالقادر جیلاني قدس سره په "فتوح الغیب" کې فرمایي: "لیس الشرک عبادة الاصنام بل هو متابعتک هواک و ان تختار مع ربک عزوجل شیئاً سواه من الدنیا و مافیها والآخرة ومافیها

وما سواه ﷻ غيره فاذا ارکنت الی غيره فقد اشرکت به ﷻ

غيره" (فتوح الغيب اوومه مقاله). مطلب يې دادی چې يوازې بت پالنه شرک نه دی، بلکې داهم شرک دی چې ته د خپل نفس د خواهش تابع سې او د خپل پروردګاره سره د دنيا يا آخرت کوم بل شی اختيار کړې. کله چې له لوی څښتن پرته د کوم بل چالور ته ستا د غوښتنې ميلان وي نو ګواکې تا د هغه سره بل څوک شريک کړ.

(٦) امام رباني مجدد الف ثاني رحمة الله عليه په خپل يوه مکتوب کې د اهل الله په هکله ليکي: " اولياء الله هرچه کنند برای حق ﷻ ميکنند نه برای نفس خود، چه نفس ايشان فدای حق شده است. درخصوص اخلاص و تصحيح نيت ايشان را درکار نيست، نيت ايشان به فنا في الله و بقا بالله تصحيح يافته است. مثلاً شخصي که گرفتار نفس خود است هرچه ميکند برای نفس خود ميکند، نيت کند يا نه کند و چون اين گرفتاری نفس زائل شود وگرفتاری حق ﷻ بجای آن نشيند ناچار هرچه کند برای حق کند، نيت دست دهد يا نه، نيت در محتمل درکار است در متعين احتياج به تعين نيست.

﴿ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢١﴾ ﴾".

د پورتنې آيت ژباړه: دا د الله فضل دی چا ته چې يې غواړي ورکوي يې او الله د ستر فضل څښتن دی.

(٧) حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رحمة الله عليه په يوه مکتوب کې څرګنده کړې ده: "واين قسم نفی آلهه، متکثره نمودن و از نفی مقصوديت به نفی معبوديت غير آمدن، شرط کمال ايمان است که به ولايت مربوط است".

(٨) امام رباني مجدد الف ثاني رحمة الله عليه په خپل يوه مکتوب کې ليکي: " در تحصيل اين دولت مناسب حال سالک معنی کلمهٔ طيبه ﴿ لا اله الا الله ﴾ لامقصود الا الله است. چندان تکرار اين کلمه بايد که از معبوديت غير نامی ونشانی نه ماند و مراد جز او تعالی هيچ چيز نه بود".

دغه راز په بل مکتوب کي فرمايي: "ملتزم ذکر نفی واثبات باشيد وجميع مرادات را بتکرار اين کلمه طيبه از ساحت سينه بر آيد تا مقصود ومطلوب ومحبوب جز يکی نباشد".

(۹) وګورئ مکتوبات امام ربانی، پينځه ويشتم ليک، درېيم ټوک.

(۱۰) که تاسي دنړۍ د يونيمو زرو کالو مخکي نخشه او د هغه مهال د بېلو بېلو ولسونو تاريخ مخ ته کښېږدئ، نو به په ډېره آساني سره پوه سئ چي د درستي نړۍ د پيغمبرۍ لپاره د عربو يو ګړی څله وټاکل سو. لاندي حقايقو ته څه په غور ځير سئ:

(الف) د عربو ملک بېخي د آسيا او افريقا په منځ کي پروت دی او اروپا هم دغه ځای ته نژدې ده، په تېره د هغې هغه سهيلي برخه چي هغه مهال زيات متمدن ولسونه پکښي مېشت وه، له عربو څخه دونه لري ده لکه هند چي ځني ليري دی. نو لومړی خو د دغه جغرافيوي وضعيت پر بنسټ د نړيوالي پيغمبرۍ لپاره هغه مهال دعربو ملک ډېر مناسب ځای وو.

(ب) بل دا هم يو منلی حقيقت دی چي د دغه مهال په ټولو ولسونو کي عربو څو داسي عادات او خصايل درلوده چي د دغسي ستر کار لپاره اړين وه، مثلاً د دوی زړونه او دماغونه ډېر صاف او ژوند يې ډېر ساده وو او د دوی په زړونو او دماغونو کي کومي فلسفې او فکري نظام يا تمدن ځای نه وو نيولی، څو د هغو له منځه وړل او پر ځای يې نوی تمدن رامنځته کول ستونزمن سي. دغه راز دغه ولس د کوم سياسي نظام په مرييتوب کي هم نه وو ښکېل سوی، چي له دې امله د لوړي حوصلې او ستر هوډ او عزم او غيرت او مړاني خاوندان وه. دغه راز دوی د سخت سرۍ او ستونزو زغملو له امله د خپل هوډ د ترسره کولو لپاره هر ډول قربانۍ ورکولای سوې. تاريخ پر دې ټولو حقيقتونو شاهدي ورکوي او د عربو لخوا د اسلام تر منلو وروسته چي دوی په

نړۍ کې څه وکړه هغه زموږ د غه څرګندونې ډېرې ښې جوتوي.

(جـ) د دغه ولس ژبه هم ډېره پر مخ تللې وه، چې د یوه نړیوال سمونیز انقلاب لپاره د دغه مهال د نورو ژبو په پرتله ډېره مناسبه وه. اوس هم په دغه ژبه کې دغه ځانګړنه سته. البته څوک چې په عربي نه پوهیږي د هغې په دغه ځانګړنه پوهېدل به ورته ستونزمن وي، خو د چا چې دغه خوږه ژبه زده وي پوهیږي چې په هغې کې څونې ښېګڼې سته او د یوه ستر دعوت د تبلیغ او ترجمانۍ لپاره څونه ورتیاوې لري.

په هر حال دا هغه لاملونه وه چې هر د پوهې څښتن په پوهیږي چې هغه مهال عرب او د هغو ملک د نړیوالې پیغمبرۍ لپاره څونه موزون وو.

(۱۱) که د قرآن کریم دغه اعلان او دعوت هیڅ په پام کې هم ونه نیول سي بیا هم دا یو څرګند حقیقت دی چې اسلام یو داسې کامل او مکمل دین دی او د اسلام کتاب (قرآن کریم) داسې یو بشپړ کتاب دی چې هرمهال او د هر هیواد د وګړو د لارښوونې لپاره کافي او شافي دی. له دې حقایقو څخه ان د اسلام دښمنان هم انکار نه سي کولای. په دې منځ کې څونه انقلابونه وسول، څونې فلسفې او نظریې رامنځته سوې او څونه قوانین او نور نافذ سول؛ چې بیا بیرته دغه ټول لغو او ناسم جوت سول، نړیوالو رد کړل او د باطله کاغذونو غوندې یې ایسته وغورځول. خو د "نبي امي" وړاندې کړې سوې اسلام او قرآن کریم بالکل په خپل مخ پرزیاتېدونکي ځواک سره پر ځای پاته دی او مخ پر ترقۍ روان دی. اوس هم د دیارلسو پېړیو په تېرېدو سره د اسلام ډېر هوښیار دښمنان د هغه په یوه حکم کې لا هم دیوه کوچني بدلون اړتیا نه سي جوتولای. د اسلام او قرآن کریم د بشپړتیا تر دې لابل ښه ثبوت دادی چې کوم کسان چې د هغو پیروي نه کوي هم اوس پرله پسې د هغو اصول مني او په خپل ټولنیز ژوند کې یې پلي کوي. په دې پاڼو کې په دې هکله تفصیل نه سي ور کول کېدای او نه سي ویل

کېداى چي له الهياتو څخه نيولې تر معاملاتو او ټولنيز ژوندانه پوري د نن پر مختللي قومونه څنګه له اسلام څخه ګټه اخلي او څنګه په چټکتياسره د اسلام اصول د ځان کوي. رشتيا داده چي كه اوس اسلام (كامل اومكمل اسلام) د نړۍ په كوم ګوټ كي په عملي بڼه پلى سي ، نو په يقين سره به د نړۍ ډېر ځواكمن ولسونه د هغه تر سيوري لاندي راسي او د ځانونو او ټول انسانيت ژغورنه به په هغه كي ومومي. كاشكي مسلمانان او مسلمان حكومتونه خپلي دندي او ځانګړي مسؤوليتونه درک کړي.

(۱۲) د قرآن كريم دغه ساتنه (او د هغه په ذريعه د اسلام د دين ساتنه) د اسلام د رشتياني دين داسي يوه معجزه ده چي اوس هم د اسلام د منكرانو لپاره د لوى څښتن له لوري ډېر ستر حجت او خورا څرګند دليل دى. په لږ غور سره څرګندېږي چي د قرآن كريم د بيان انداز او طرز د عامو انسانانو او ان د عربو له خبرو څخه بېل او ممتاز دى. په كوم جاهلي چاپېريال او تياره فضا كي چي دغه قرآن نازل سو هلته تر دې لا د هغه مضامين وګړو ته معجز او اريانوونكي وه . جالبه لا داچي دغه قرآن پر يوه نالوستي او امي پيغمبر ﷺ باندي نازل سوى دى. په دې هكله پخپله قرآن كريم فرمايي :

﴿ مَا كُنتَ تَدْرِى مَا ٱلْكِتَـٰبُ ﴾ [الشورى : ۴۲ : ۵۲]

ژباړه : ته هيڅ نه پوهېدلې چي كتاب څه وي.

يعني هغه ﷺ په خپل قلم پر يوه كلمه ليكلوهم نه وو قادر. كه به يې څه ليكلو ته اړتيا پيدا سوه ، نو په نورو به يې ليكل. بل دا چي قرآن خو د پنځو لسو پاڼو كومه وړه صحيفه نه ده، بلكي يو ډېرستر او ضخيم كتاب دى او هغه مهال چاپ هم نه وو چي كوم كتاب يوځل چاپ سي او وساتل سي. بل دا چي په كوم ولس كي قرآن نازل سو په هغو كي د ليكلو او لوستلو دود هم كم وو . داسي هم نه وه سوې چي د هغه

ډېرې بشپړې نسخې په نبوي پېر کې چمتو سوې وې. نو د کوم کتاب سرګذشت چې دغسې وي او د ساتنې اسباب یې دونه پر نشت حساب وي د هغه خوندي پاته کېدل چې معجزه نه وي نو به څه وي ؟

(۱۳) د دې مطلب دا هیڅکله نه دی چې اسلام د انسانانو عقل او رایه بالکل بې ارزښته کوي او هغوی خامخا د پیغمبرانو د خبرو منلو ته اړباسي. په دې هکله چې اسلام کومه رویه غوره کړې ده هغه ډېره عاقلانه ده. اسلام وایي چې ته د پیغمبر د پېژندلو په هکله د بشپړ عقل، فکر او بصیرت څخه کار واخله. بیا چې تا تر غور او فکر کولو وروسته څوک د الله د رسول په توګه ومانه بیا نو د هغه هره لارښوونه د لوی څښتن له لوري وبوله او د هغو له نه منلو ډډه وکړه. که داسې ونه کړې، نو د دې معنا به دا وي چې تا تر اوسه لا هغه د رسول په صفت نه دی منلی او یا د رسالت په معنا نه یې پوهېدلی.

ﭖﺎﻯ

د ژباړن لنډه پېژندنه

عبدالمالک « همت »

✻ د پلار نوم یې مولوي عبدالرزاق.
✻ د کندهار په سوزني کي زېږېدلی.
✻ د زېږېدو کال یې ۱۳۳۲ لمریز.
✻ په اسلامي او ټولنیزو علومو کي یې خصوصي زده کړې کړې دي.
✻ د نجیب د واکمن کېدو په لومړیو کي له هیواده مهاجر سو، لومړي پاکستان او بیا هند ته کډه سو.
✻ کله چي لا طالبان پر کابل نه وه واکمن سوي تر اوږدې کډوالۍ وروسته هیواد ته راستون سو او تر اوسه په کندهار کي استوګن دی.
✻ اوس په کور کي د کتابونو په لیکلو بوخت دی.
✻ تر اوسه یې لاندي آثار لیکلي دي:

١. د همت چیغه (شعري ټولګه) په ۱۳۸۰ ل. کال خپره سوې ده.
٢. سید جمال الدین افغاني اند او ژوند (ژباړه) په ۱۳۸۱ ل. کال خپره سوې ده.
٣. زموږ د قبلې تاریخ (دمکې مکرمې تاریخ) په ۱۳۸۵ . کال دوهم ځل خپور سو.
۴. زموږ د نبي مېنه (د مدینې منورې تاریخ) په ۱۳۸۵ ل. کال خپور سو.
۵. ادب او ادبي کره کتنه په ۱۳۸۵ ل. کال خپور سو.

۶. د مقالې لیکلو اصول په ۱۳۸۵ ل. کال خپور سو.
۷. زموږ صحت او آخرت ته تاواني توکي په ۱۳۸۶ ل. کال خپور سو.
۸. پښتو معلم الحجاج (ژباړه) په ۱۳۸۶ ل. کال خپره سوه.
۹. پوپناسوي ولسونه (ژباړه). په ۱۳۸۶ ل. کال خپره سوه.
۱۰. زموږ د دښمنانو تور تاریخ او شومي موخي په نامه کتاب په ۱۳۸۷ ل. کال خپور سو.
۱۱. د آسیا نن او سبا په نامه (ژباړه) په ۱۳۸۷ ل. کال خپره سوه.
۱۲. غرور او د هغه علاج (ژباړه) تر چاپ لاندي ده.
۱۳. د کلمې شریفي حقیقت (ژباړه) دغه ده ستاسي په لاس کي ده.
۱۴. اسلام د دوه لاري پر سر (ژباړه) تر چاپ لاندي ده.
۱۵. د ښځو د حج او عمرې لارښود تر چاپ لاندي دی.

❋ پر دې سربېره يې د هیواد په دننه او دباندي کي بېلي بېلي مقالې هم خبرې سوي دي.

❋ د لیکوال د گرځنده تلیفون لمبر: ۰۰۹۳۷۰۰۳۰۰۱۶۷

❋ د لیکوال د برېښنالیک یا ایمېل آدرس:

himmat_ afg@yahoo.com

❋ ❋ ❋

Published By

SADAQAT BOOK DEPO

صداقت خپرندویه ټولنه کندهار- افغانستان

٠٧٠٠٣٠٩٢٤٤